

หลวงปู่มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:13 น.

วัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน หรือ "หลวงตามหาบัว" ถือกำเนิดในตระกูล "โลหิตติ" เมื่อวันที่ 12 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2457 ณ หมู่บ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บิดาชื่อนายทองดี มารดาชื่อนางแพง มีพี่น้องรวมกัน 12 คน ครอบครัวมีอาชีพทำนา ในวัยเด็กท่านได้รับการศึกษาชั้นประถมปีที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับขั้นสูงสุดในสมัยนั้น

ในตอนเป็นฆราวาส ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยพูดจริง ทำจริง รักคำสัตย์ หนักแน่นในเหตุผล อุปนิสัยอันนี้เองที่ช่วยให้การปฏิบัติธรรมของท่านเป็นผลสำเร็จในเวลาต่อมา การดำรงชีวิตในเบื้องต้นท่านได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของครอบครัว เป็นที่ไว้วางใจในกิจการงานทั้งปวง จนบิดามารดาหวังฝากผีฝากไข้กับท่าน ตามประเพณีของไทยเรานั้น เมื่อลูกชายมีอายุครบบวชก็มักจะให้บวชเรียนเสียก่อนก่อนที่จะมีครอบครัวครองเรือนต่อไป

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

เมื่อนายบัว โลหิตติ มีอายุได้ 21 ปี บิดามารดาได้ขอร้องให้เขาได้บวชเรียน เพื่อเป็นการทดแทนบุญคุณตามประเพณี ในที่สุดท่านก็ตัดสินใจบวช เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2477 ณ วัดโยธานิมิตร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมีพระราชเทวี (จุม พนธุโล ต่อมาเป็น พระธรรมเจดีย์) เป็นพระอุปัชฌายะ ได้รับฉายาว่า "ญาณสมฺปนฺโน" ท่านตั้งใจไว้ว่าจะบวชพอเป็นประเพณีเท่านั้น ไม่ได้ตั้งใจว่าจะบวชนานเท่านี้

ครั้นบวชแล้ว พระภิกษุบัว ญาณสมฺปนฺโน ก็ได้ศึกษาพุทธประวัติและประวัติพระอรหันตสาวก จนเกิดความเลื่อมในศรัทธาใน พระศาสนาอย่างจริงจังท่านจึงตั้งใจว่าจะศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมเสียก่อน เพราะถ้าไม่ศึกษาแล้วจะไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติ โดยตั้งความหวังไว้ว่าจะเรียนปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลี สำหรับแผนกบาลีนั้น ท่านตั้งใจว่าจะสอนให้ได้เพียงแค่เปรียญธรรมสามประโยคก็พอ ทั้งนี้เพื่อเป็นกุญแจเปิดตู้พระไตรปิฎก และเป็นอบายเข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง แต่จะไม่ให้เกินเลยเปรียญธรรม 3 ประโยคไป เพราะจะทำให้หลงและลืมหัด

ในระหว่างที่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอยู่นั้นพระภิกษุบัว ญาณสมฺปนฺโน ก็ได้ฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนาไปด้วย การศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมก็สอบไล่ได้ ตกบ้าง แต่ในที่สุดความปรารถนาของพระภิกษุบัวก็เป็นจริง เมื่อท่านสามารถสอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอกพร้อมกับเปรียญธรรม 3 ประโยคในปีเดียวกันนั้น รวมเวลาที่ศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมเป็นเวลา 7 ปี

ครั้นสอบไล่ได้เปรียญธรรม 3 ประโยค พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ก็มุ่งออกปฏิบัติด้านเดียว จิตใจของท่านจึงมุ่งสู่หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ตั้งแต่สมัยที่ท่านเป็นเด็กจนกระทั่งท่านอุปสมบทแล้ว ชื่อเสียงของหลวงปู่มั่นก็ยังฟุ้งจรไปไกล ในตอนที่พระมหาบัวจำพรรษาอยู่ที่วัดเจติยฺหหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบปะพูดคุยกับครูบาอาจารย์ที่เคยอยู่กับหลวงปู่มั่นมาแล้วให้ฟังถึงปฏิปทาและข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่มั่นว่า หลวงปู่มั่นไม่ใช่พระธรรมดา หากแต่เป็นพระอริยะผู้ประเสริฐ ปฏิบัติชอบ เมื่อได้ฟังดังนั้น จิตใจของพระมหาบัวก็ยังฝังลึกลงในการที่จะปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ และอยากจะฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ด้วยมั่นใจว่ามรรคผลนิพพานยังมีอยู่

ในพรรษาต่อมา (คือพรรษาที่ 8) พระมหาบัวได้ไปจำพรรษาอยู่ที่อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เพื่อฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา จนจิตเข้าถึงความสงบ ท่านเร่งทำความเพียรอย่างหนักทั้งนั่งสมาธิทั้งเดินจงกรม ในเวลาต่อมาพระผู้ใหญ่จะให้พระมหาบัวเดินทางเข้าไปศึกษาต่อ ในกรุงเทพฯ ท่านเห็นว่าจะผิดกับปณิธานและเสียค่าสัจที่เคยตั้งใจว่าจะเรียนให้ได้เพียงแค่เปรียญธรรม 3 ประโยค ท่านจึงหนีกลับมาอยู่บ้านเดิมคือบ้าน

คาด ณ ที่นี้แทนที่ท่านจะได้เจริญสมาธิภาวนาให้สูงยิ่งขึ้นไป กลับปรากฏว่าจิตใจไม่ค่อยสงบ เพราะมัวแต่ทำกลดไม่เสร็จสิ้น

พระมหาบัวคิดว่า ถ้าอยู่บ้านเกิดต่อไปคงไม่ดีแน่ มีแต่จะขาดทุน จึงเดินทางหนีจากบ้านตาต มุ่งหน้าไปหาหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ซึ่งตอนนั้นจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าโนนนิเวศน์ อุดรธานีแต่ก็ไม่ได้พบหลวงปู่มั่น เพราะท่านได้รับนิมนต์ไปจังหวัดสกลนครเสียก่อน เมื่อตามไปไม่ทันพระมหาบัวจึงไปพักอาศัยอยู่ที่วัดทุ่งสว่าง จังหวัดหนองคายเป็นเวลาสามเดือนกว่า พอถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2485 ก็ออกเดินทางจากจังหวัดหนองคายไปจังหวัดสกลนคร ได้พบหลวงปู่มั่นที่บ้านโคก ตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พอไปถึงก็พบหลวงปู่มั่นกำลังเดินจงกรมอยู่ในเวลาโพล้เพล้

เมื่อได้พบหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตแล้วก็สนใจนึกทุกอย่าง เพราะได้ฟังธรรมจากหลวงปู่มั่นเป็นครั้งแรก ก็เกิดศรัทธาปสาทะขึ้นมาทันที และดูเหมือนว่า หลวงปู่จะทราบเรื่องราวทุกอย่างของพระมหาบัวหมดแล้ว หลวงปู่ได้กล่าวหลักธรรมยืนยันว่า มรรคผลนิพพานเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เสมอและให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติในปัจจุบันทันที จนพระมหาบัวหมดความสงสัย นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ท่านได้มอบตัวเป็นศิษย์และอยู่ศึกษาอบรมสมาธิภาวนาในสำนักของหลวงปู่มั่นเรื่อยมา ด้วยความจริงใจและเด็ดเดี่ยวพระมหาบัวได้ฝึกปฏิบัติกรรมฐานในป่าอันสงบ ห่างไกลจากบ้านเรือนของผู้คน โดยตั้งปณิธานไว้ว่า จะเป็นก็เป็น จะตายก็ตาย จิตมุ่งอยู่แต่สมาธิภาวนาเท่านั้น

ขณะที่ศึกษาอบรมอยู่กับหลวงปู่มั่นนั้น พระมหาบัวก็ได้เรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นเครื่องขุดเกลากิเลส ตลอดจนจิตภาวนาที่หลวงปู่มั่นได้พาดำเนินไปด้วยความถูกต้องดีงาม ตามหลักพระธรรมวินัยซึ่งพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้สืบทอดข้อวัตรปฏิบัติเรื่อยมาและได้ใช้เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอน พระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกาในเวลาต่อมา ด้วยเหตุที่ท่านเคารพเทอดทูลหลวงปู่มั่นอย่างสุดหัวใจโดยเรียกหลวงปู่มั่นว่า "พ่อแม่ครูบาอาจารย์" เพราะหลวงปู่มั่น เปรียบเสมือนพ่อกับแม่ และเป็นครูเป็นอาจารย์ในองค์เดียวกันหมด ด้วยการวบรวมอันสูงส่งนี้เองจึงเป็นพลังใจให้พระอาจารย์มหาบัวได้เขียนหนังสือ "ประวัติหลวงปู่มั่น" เพื่อเผยแพร่ข้อวัตรปฏิบัติตลอดจนชื่อเสียงเกียรติคุณให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบเป็นคติ เป็นการบูชาคุณท่าน และ

ยังได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับภาคปฏิบัติธรรมการฐานอีกหลายเล่ม รวมทั้งการบันทึกเทปธรรมะเป็นการเผยแพร่อีกด้วย

พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้อยู่จำพรรษาที่วัดบ้านโคกกับหลวงปู่มั่นเป็นเวลา 2 พรรษา แล้วติดตามหลวงปู่มั่นไปจำพรรษาที่วัดบ้านหนองฝือ ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนครอีก 6 พรรษา รวมเวลาที่อยู่กับหลวงปู่มั่นทั้งหมด 8 ปี จวบจนหลวงปู่มั่นถึงแก่มรณภาพ ในปี พ.ศ. 2492

ครั้นเสด็จงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่มั่นแล้ว พระอาจารย์มหาบัวก็ได้ หลีกเร้นเข้าป่าเขา เพื่อแสวงหาสถานที่อันสงัดวิเวกมุ่งบำเพ็ญภาวนาแต่เพียงรูปเดียว แต่หม่อมคณะพระสงฆ์สามเณรก็ขอติดตามไปด้วยเพื่อหวังให้ท่านอาจารย์ได้ช่วยอบรมสั่งสอน ท่านอาจารย์ก็พยายามหลีกหนีจากหมู่คณะ เพื่อเร่งบำเพ็ญเพียรของตนเองให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ พระอาจารย์มหาบัวก็ทวนมาพิจารณาสังสารหมู่คณะที่หวังพึ่งพิงครูบาอาจารย์เช่นเดียวกันกับท่านที่เคยหวังพึ่งพิงครูบาอาจารย์มาแล้ว ท่านอาจารย์จึงได้นำข้อวัตรปฏิบัติและธรรมอันวิเศษที่ได้รู้เห็นประจักษ์แก่ใจมาสั่งสอนหมู่คณะ

ในครั้งแรกนับจำเดิมแต่หลวงปู่มั่นมรณภาพ ท่านอาจารย์มหาบัวได้จำพรรษาอยู่ที่วัดหนองฝือนาใน ซึ่งท่านเคยจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่มั่น เนื่องจากเมื่อหลวงปู่มั่นล่วงลับดับขันธไปแล้ว พระสงฆ์สามเณรที่เคยมีอยู่จำนวนมาก ก็แตกกระจัดกระจายหนีไปอยู่ที่อื่น เหลือแต่พระหลวงตาเฝ้าวัดอยู่เพียงรูปเดียว ท่านอาจารย์รู้สึกสังเวช สลดใจในความเปลี่ยนแปลง จึงได้ย้อนกลับไปจำพรรษาอยู่ที่วัดนี้หนึ่งพรรษา ในปีถัดมา (พ.ศ. 2493) ท่านอาจารย์ได้ออกธุดงค์หาสถานที่อันสงัดวิเวก และได้พักจำพรรษาอยู่วัดบ้านห้วยทราย อำเภอกำชะอี จังหวัดนครพนม (ปัจจุบันเป็นจังหวัดมุกดาหาร) อีก 4 พรรษา ในระหว่างที่จำพรรษาอยู่ที่นี่ ท่านอาจารย์ได้เข้มงวดกวัดขันเอาจริงเอาจังกับการอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร ทั้งในเรื่องข้อวัตรปฏิบัติธุดงค์วัตร และเจริญสมาธิภาวนาจนทำให้พระสงฆ์สามเณรมีหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจมากยิ่งขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 ท่านอาจารย์มหาบัวก็ได้จาริกแสวงหาสถานที่ปฏิบัติธรรมผ่านไปทางจังหวัดจันทบุรี และได้สร้างวัดจำพรรษาอยู่ที่นั่น 1 พรรษา ระยะเวลา

ต่อมาได้ทราบข่าวว่าโยมมารดาของท่านป่วย ท่านอาจารย์จึงได้เดินทางกลับมาดูญาติที่บ้านตาด เพื่อดูแลโยมมารดา ชาวบ้านได้นิมนต์ให้ท่านไปพำนักในป่าบริเวณทางทิศใต้ของหมู่บ้าน พร้อมทั้งนิมนต์ท่านให้อยู่เป็นหลักเป็นแหล่งเสวยทิ เพื่อจะได้เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน โดยได้บริจาคที่ดินประมาณ 263 ไร่เพื่อสร้างวัด ท่านอาจารย์ได้พิจารณาเห็นว่าโยมมารดาของท่านแก่ชรามากแล้ว สมควรที่จะอยู่ช่วยดูแลเป็นการตอบแทนบุญคุณของมารดาด้วย ท่านอาจารย์จึงตกลงใจรับนิมนต์และเริ่มสร้างวัดนี้ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2498 ตั้งชื่อวัด "วัดป่าบ้านตาด" จนตราប់เท่าทุกวันนี้

ธรรมโอวาท

ธรรมโอวาทของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ซึ่งท่านได้แสดงไว้ในโอกาสและสถานที่ต่างๆ เป็นเวลาเกือบ 40 ปีมาแล้ว ก็พอจะประมวลได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับ "พลธรรม 5" หมายถึงหลักพระธรรมที่เป็นกำลังสำคัญในการประพฤติปฏิบัติธรรม อันได้แก่ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ท่านอาจารย์ได้ดำเนินชีวิตตามหลักพลธรรมนี้ตลอดมา โดยให้เหตุผลว่า "ผู้ไม่ห่างเหินจากธรรมเหล่านี้ ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่ขาดทุนและล้มจม เป็นผู้มี ความหวัง ความเจริญก้าวหน้าไปตามลำดับ"

ความเพียรทำให้ฟันทุกซี่ได้

การต่อสู้กับกิเลสให้ได้ผลนั้นต้องฝึกฝนทรมานตนเองอย่างหนัก ทำความเพียรให้มากๆ แต่ผู้ปฏิบัติใหม่ๆ มักจะทนไม่ได้ ครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ปรากฏชื่อลือนาม เราได้กราบไหว้บูชากันอยู่ทุกวันนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ฝึกทรมานตนมาแล้ว ผ่านการทดสอบจนเป็นที่แน่ใจ ทั้งเจ้าของผู้ฝึกฝนทรมานตนก็ไม่มีอะไรจะเสียหายเพราะการฝึกนั้นต่อไปเป็นเรื่อง "มีทุกข์เหมือนติดคุก"

รักต่อสู้ต้องฝืน

พักปฏิบัติจึงต้องค้นคว้า จึงต้องพินิจพิจารณา จึงต้องฝืน การต่อสู้กันต้องฝืน ฝืนไม่เรียกว่าการต่อสู้ อยู่เฉยๆ จะเรียกว่าต่อสู้ได้อย่างไร การทำหน้าที่ต่อสู้กันนั้นต้องฝึกทั้งนั้นแหละ ลำบากก็ฝืน ทุกข์ก็ฝืน ขัดข้องขนาดไหนก็ฝืน โง่ก็ฝืน โง่ก็ฝืนความโง่ให้เป็นความฉลาด แก่ความโง่ด้วยความฝืน

อย่าลืมตัว

ผู้ปฏิบัติธรรมจึงใคร่ครวญด้วยปัญญา อย่าละหลวมลืมตัว ไม่เหมือนผู้ ไม่ปฏิบัติธรรม โดยทั่วๆ ไปเลย เวลาเกิดทุกข์ก็ต่างกัน ผู้ปฏิบัติธรรมพอมีทาง หลบหลีก มีทาง แยกแยะ มีทางผ่อนคลายเป็นอุบาย ถึงจะเป็นมากก็พอแบ่ง เบาตัวได้ ไม่ได้ยกแบกหาม กันทั้งหมด ไม่ได้แบกกันทั้งความทุกข์กายและความทุกข์ใจ

ราคาก่อภวน

ราคาค้นหาเป็นเครื่องเขย่าก่อภวนให้ดินรนกวัดแกว่ง ดินรนกระวน กระวาย นั่นละตัวมันคืนที่สุดคือตัวนี้ เมื่อฆ่าสาเหตุตัวมาให้คืนเสียแล้วอะไร จะมาคืน คนคืนตายมีความสุขไหม คนไม่ดีต่างหากมีความสุข

มีทุกข์เหมือนติดคุก

เราจะไปโลกไหน ถ้ามเจ้าของซี โลกไหนโลกวิเศษ ถ้างได้กิเลสบีบหัวใจอยู่ แล้วมันก็เหมือนกับนักโทษ ย้ายจากเรือนจำนั่นสู่ เรือนจำนี้ ก็คือนักโทษย้ายที่ย้ายฐานนั่นเอง มันมีความสุข ความเจริญ ความเลิศเลออยู่ตรงไหน พิจารณาเองซี

กิเลสคือเสี้ยน

ที่เป็นทุกข์ๆ ในหัวใจนี้ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะกิเลสเท่านั้น มีมากมีน้อยก็ ตามเหมือนอย่างหนามอย่างเสี้ยนเรานี้ ละเอียดขนาดไหน มันก็ทุกข์ถ้ายังมีอยู่ในร่างกายของเราเนี่ยถอดถอนมันออกหมดเสี้ยนนั้นถึงจะ สบาย จิตใจก็เหมือนกัน

งานของพระ

งานของพระก็คืองานเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ให้เห็นเรื่องของกิเลส ตัวมัน สร้างความทุกข์ให้แก่สัตว์และแก่หัวใจเรา ธรรมะท่านให้ดูตรงนี้ ท่านไม่ให้ไม่ยุ่งเหยิง วุ่นวายกับภิกษุนี้การนี้ อันเป็นเรื่องของโลกเขา ปล่อยให้เขาทำไป

ปัญญาเห็นกิเลส

ถ้าเราไม่ได้ใช้ปัญญาแล้ว จะไม่เห็นความซึมซาบของกิเลสที่มีอยู่เต็มสรรพางค์

ร่างกาย... พุดง่าย ๆ ทั้งชั้น 5 และจิตไม่มีช่องว่างตรงไหน พอจะเป็นเกาะเป็นคอนว่า
กิเลส มองไม่เห็น กิเลส ไม่ยึด ไม่ถือ

ร่างกายคืออสุภะ

มีอวัยวะส่วนไหนที่ว่างตามกิเลส เสกสรรปั้นย่อ มันไม่มี มีแต่เรื่อง อนิจจัง
ทุกข์ อนัตตา อสุภะ อสุภัง ปาฐาฬิฉิปปิ เตมโปหมตังทั้งร่าง เขาร่างเราตลอดตัวทั้งหลาย

ทาน

เราไปที่ใด เกิดที่ใด ผลทานที่เราให้ไปนั้นแหละจะตามสนับสนุนเรา ให้เป็นคนมี
ความสุขความเจริญ นึกอะไรก็ไหลมาเทมา เพราะเราเคยให้มาแล้ว สิ่งที่เราให้ไปนั้นคือ
มิตร คือสหาย สิ่งที่เราพึ่งเป็นพึ่งตายของเรา เมื่อเรานึกถึงผลทานย่อมไหลมาเทมา เมื่อนึก
ถึงบุญต้องมา เพราะเป็นของของเราที่เคยสร้างไว้แล้ว ให้ไปแล้ว ต้องกลับมาสนองตัว
เราโดยไม่ต้องสงสัย

กิเลสคือไฟ

โลกนี้เป็นโลกที่มีกิเลสค้นหา ต้องมีผิวเมียมีคู่ครอง เช่นเดียวกับไฟ จำเป็นต้องมี
อยู่ในบ้าน เรายังไม่สิ้นกิเลส จำเป็นต้องมีคู่ครอง มีผิวมีเมีย แต่ต้องอยู่ในขอบเขตแห่งผิว
แห่งเมีย ขอบเขตแห่งศีลธรรม อย่าให้เลยขอบเขต เช่นเดียวกับที่เรารักษาไฟเอาไว้ให้อยู่
ในความปลอดภัย อย่าปล่อยให้ไฟนั้นไหม้บ้านไหม้เมืองของใครเข้าไป จะเกิดความฉิบ
หายทั้งเขาทั้งเรา อันนี้ก็เหมือนกัน กาเมสุ มิจจาจาร ถ้าปล่อยให้ลุกลามไป จะกลายเป็น
ไฟไหม้บ้าน ไหม้เมือง เพราะฉะนั้น ศีลธรรม จึงช่วยระงับดับไว้ให้เป็นไปพอดีพอดี
เหมาะสมกับมนุษย์เราที่มีกิเลส แต่เป็นกัลยาณชน เป็นผู้รู้จักหนักจักเบา รู้จักดีจักชั่ว
รู้จักของเขาสองของเรา

น้ำบ้ำ

ปัจจุบันนี้ ไม่ว่าอยู่ในสถานที่ใดไปทีใด ถ้าไม่มีสุราออกหน้าออกตาแล้ว สังคม
นั้นรู้สึกว่ามันเหงาหงอย ราวกับบ้ำไม่มีในสังคมนี้ ถ้าสังคมใดมีสุราออกโชนนั้นโชนนี้
รู้สึกว่ามันสนุกสนานรื่นเริงด้วยบ้ำ แม้สมาคมของพระก็ตามเถอะ ถ้าลองเอาน้ำบ้ำมาวางนี้
ภาษาอีสานว่า คนนี้จอกหนึ่ง คนนี้จอกหนึ่ง คือคนนั้นแก้วหนึ่ง คนนี้แก้วหนึ่ง หลวงตา

บัวแก้วหนึ่ง ฟาดลงไป พวกนี้ตีกันแหล่ล้มระเนระนาว หลวงตาบัวเก่งมากตีคนล้ม
ระนาว เพราะน้ำบ้ำทำให้กล้าหาญ ตีคนไม่เลือกหน้า ที่นี้มันเลยเป็นบ้ำไปหมด กระทั่ง
หลวงตาบัว ขอให้อาจารย์อย่างมีเหตุผลดีกว่าคนเมาสุราเป็นไหนๆ ขอให้อาจารย์ด้วย
เหตุด้วยผล นั้นและดีกว่าอาจารย์ด้วยการเมาสุรา

ธรรมะสำหรับตำรวจ

เมื่อเราจับอย่างมีเหตุมีผล ปรับใหม่ใส่โทษด้วยความมีเหตุผลนี้ชาวบ้านเขาก็เห็น
ใจ เขาก็รับเขาก็ชอบ เขาก็รู้ว่าเราทำถูก ถ้าเราทำตรงกันข้ามไม่มีหลักมีเกณฑ์ อาศัยแต่
อำนาจของความเป็นตำรวจ เอาอำนาจกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ทำสุมสี่สุมห้า แอบหน้า
แอบหลังอย่างนั้น เขาก็รู้เพราะเหตุไร เพราะบ้านเมืองนั่นคือใคร ก็คือคนคนมีหัวใจ
ตำรวจรู้เขารู้ จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ตรง

การตัดสินใจ

การฆ่าสัตว์ฆ่าคนฆ่าใครก็ตามล้วนเป็นบาป มีมากมีน้อยต่างกัน ตามแต่เจตนา
และเหตุการณ์ที่ควรไม่ควร หนักเบาเล็กน้อยเพียงใด เรามีชีวิตอยู่ไม่ตายก็เพราะชีวิต
ของเราทรงตัวไว้ เขาไม่ตายก็เพราะชีวิตของเขาทรงตัวไว้ จึงไม่ควรทำลายกัน

ปัจฉิมบท

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ได้บำเพ็ญศาสนกิจเทศนาอบรมสั่งสอน
ศาสนิกย์ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ คำสั่งสอนของท่านมีการบันทึกเทปไว้ และมี
บางส่วนถูกนำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่มใหญ่ได้จำนวน 23 เล่ม หลักธรรมคำสอนที่
ท่านอาจารย์เทศนาประกาศเผยแผ่มักจะเน้นเรื่องของการปฏิบัติ เพื่อสละความมักมาก
ความมักได้ความขี้เกียจ และความโง่เขลา ท่านอาจารย์ได้ให้อุบายกำจัดความชั่วร้าย
เหล่านี้ว่า จะต้องอาศัยกำลังภายใน ซึ่งเรียกว่า "กำลังใจ" อันได้แก่ ศรัทธา ความเชื่อมั่น
ความเลื่อมใสในแนวทางปฏิบัติ วิริยะ ความเพียรพยายาม ความเอาจริงเอาจัง ไม่ทอดทิ้ง
ธุระของตน สติ ความระลึกได้ ความรอบคอบ รู้จักระมัดระวัง สมาธิ ความตั้งมั่นของจิต
ความเป็นผู้มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ภายนอกและภายใน ประการสุดท้ายคือ
ปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความรอบรู้ ความรู้จริง ความมีเหตุมีผล

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ยังเป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชน
ทั้งที่อยู่ใกล้และอยู่ไกล จัดได้ว่าท่านยังเป็นตัวแทนและเป็นแบบอย่างของพระสุปฏิปัน
โนสายพระอาจารย์นั้น อนุรทฺโต ต่อไปอีกนาน